

Prædiken til Sidste søndag efter helligtrekonger

Joh. 12, 23-33

”Hvem der nu om stunder ej vil være aldeles håbløs, må vænne sig til at håbe på det urimelige”.

Vi befinder os i det nye år, og har måske allerede gjort os tanker om det. Vi har gættet quizzet, lavet forsæt, kigget tilbage og frem. Mange forsæt er måske endda allerede glemt igen, og quizzens svar er nutiden ved at vise os. Men selv nu hvor de sidste nytårsfyrværkerier har tudet af i januars nætter, så holder tanken om det nye år ikke op. For hvornår holder vi op med at kigge ind i fremtiden? Hvornår holder vi op med både at drømme og bekymre os? Det gør vi ikke. Hvilke korn vil, når vi ryster livsneget, vise sig at have kerne? Hvilke korn vil blive kastet i jorden? Og hvilke nye korn vil skyde op? Vil vores livs tektoniske plader hvile fast under os i dette år?

Hvad sker der i det nye år? Hvad sker der i den nye årstid, på den nye dag? Hvad kræves der er mig? Hvad skal jeg gøre af min drøm? Og hvad skal jeg gøre med de bekymringer jeg har? Drømme og bekymringer er ikke knyttet til årsskiftet, men knyttet til hvert et nyt og gammelt liv, og til hver en ny død. Og jeg kan ikke se andet, end man i forhold til alle bekymringerne må læne sig

op af håbet. Et håb, som Grundtvig har formuleret ret godt i fortalen til sit store digt *Nyaars-Morgen*: ”Hvem der nu om stunder ej vil være aldeles haabløs, må vænne sig til at haabe på det urimelige”. Du må håbe på det, der er helt urimeligt. Ellers er det helt håbløs. Ellers er du helt håbløs.

Nyaars-Morgen digtet. Det kæmpestore *rim* som Grundtvig skrev. Over 300 strofer, sammenfatningen af kristendom, historie, mytologi som det så ud for Grundtvig i 1824. I starten kaldte han det for et *urim*. Det er jo lidt underligt, når det nu er så stort et rim! *Men* det skyldes hans tanker om rimeligt og urimeligt, som kommer til udtryk i digtet. Det er et digt om den urimelige godhed og gave, vi modtager i vores liv. Og i vores død. Den gave, det vi får, rimer på ingen måde med vores indsats. Det er helt urimeligt. Derfor er det et *urim*.

Grundtvig kaldte også digtet for *Nyaars-Morgen* i Skærsommer. Og til det hører en forklaring. Han har skrevet nytårsdigtet i maj måned. Hvad er den af? Ja, måske skal man tænke på, når man vil forstå Grundtvigs digtning (i det omfang den kan forstås, resten må sanses), at når Grundtvig beskriver noget i sine omgivelser, ofte i naturen, men

også andre steder, billeder på et eller andet, så er de ikke 1:1 gengivelser af det, han ser lige nu. Vi kender jo blandt andet, hvordan han i salmer fortæller om naturen. Bøgeskoven falmer, skyerne gråner, pinseliljer og påskeblomster, lærkekvidr og så videre. Naturen bruges, men alligevel er Grundtvigs salmer ikke naturbeskrivelser, men erfaringssalmer. Det er ikke, fordi oplevelsen af naturen lægger en religiøs tydning nær, at han skriver. Det er ikke, fordi vi står her og ser solopgangen, at vi får den tanke, at der måske er noget om det med Gud fader og skaber. Det vigtige er ikke den sanselige verden i sig selv. Grundtvig er ikke visuel. Han er visionær. Han sprænger sansningens billede, bag billedet er en anden betydning. Og det er den, der er det bærende i salmen. Når Grundtvig altså skriver *Nyaars-Morgen*, så er det ikke en konkret erfaring af en tidlig nytårmorgen, så er det i bund og grund en erfaring af den nye morgen, hvor Jesus for altid sprængte døden i stumper og stykker. Det er dén usandsynlige, utrolige og *urimelige* begivenhed, der er baggrunden for at kunne glæde sig over en ny morgen i maj, oplevelsen af at her begynder (igen) noget nyt, et nyt år. Det er glæden over al det korn, der spirer fra det korn, der måtte lade sig falde i jorden. Det er det, der gør, at han skriver rimet, *Nyaars-Morgen*, og kalder det et urim.

Det handler om liv og død i vores *liv*, men dybdeperspektivet i teksten, i alle Grundtvigs salmer, er, at det også handler om liv og død i forhold til vores *død*.

Vi kæmper *i livet* mod død og ødelæggelse, ikke mindst mod vores egen dødssyge, for

vores eget øje retfærdige og rimelige, dom over os selv og andre. Vi kæmper mod vores dødssyge skyld og skam, der lammer i en grad, så der kræves et lam til at bræge den væk og give os livet tilbage. Og så kæmper vi selvfølgelig mod døden, så vi ikke skal væk fra vores liv.

Heller ikke Jesus ville væk fra det, hans sjæl er i oprør, når han tænker på det, det hører vi i teksten. Hele hans liv er en kamp mod døden. Men i Biblen, og det afspejles i Grundtvigs salmer, er der også det andet perspektiv, dybdeperspektivet eller livsperspektivet eller håbsperspektivet: Det ligger i, at kampen mellem liv og død ikke bare står i dette liv, men at Jesus har kæmpet mod døden og ja vandt kampen mod døden, så vi også skal have liv på den anden side af døden. Så ens død også er en som en nytårmorgen. En ny morgen.

”Ja, vi tro, men tvivl sig klæbe som en øgle til vor tro”. I lang tid havde jeg tænkt, at jeg i dag skulle sige noget ud fra Jesu svar til de disciple, der sagde: ”Giv os mere tro”. Han svarede jo: ”Havde I en tro som et sennepsfrø, kunne I sige til dette morbærtræ: Ryk dig op med rode og plant dig i havet, og det ville adlyde jer”. Men jeg tog fejl! Og i stedet er det den, vi netop har hørt, om kornet der må falde i jorden og dø for at bære frugt. Men i mit hoved har de to tekster så flettet sig sammen. Jesus, livets herre, dødens overvinder, har smækket den hårdeste valuta på bordet. *Liv*. Et liv blev givet, for at andre kunne leve, både i livet i døden. Det er det, vores tro hviler på. Det er dåbens grund, troens grund, livets grund. Den utrolige og urimelige fortælling om Jesus, kor-

net, der døde, faldt i jorden, for at andre kunne leve, den er så tæt knyttet som noget med spørgsmålet om tro. *Vores* tro kan en igle sætte sig på. *Vores* tro kan være gemt nede under rationalismens lufttætte overflade. *Vores* tro kan forskubbe sig som tektoniske plader med fortvivlelse til følge. Men *troens grund*, dåbens grund, livets grund kan der ikke skubbes ved. Det bjerg står urokkeligt. På trods af alverdens vantro.

Denne tekst handler altså om forholdet mellem liv og død. For Grundtvig var det den afgørende modsætning i kristendommen. Kristendommens centrale modsætning er liv og død. Synd og frelse, skyld og skam er begreber, som dækker over en særdeles virkelig del af vores liv. Men i virkeligheden handler det hele overordnet om en kamp mellem liv og død. Både i livet og i døden.

Grundtvigs digtning er en stor livsbekræftende spejling af Guds rige. I uendeligt mange af de salmer om menneskelivet, finder man passager, der peger videre end dette liv. Gi'r et glimt af, at grundlaget for at bekæmpe hjertets hårdhed, hjertets kulde - døden - i *dette liv* er den altafgørende kamp mod døden, som Jesus har ført for os.

Evangeliet lyder ind i en virkelighed, som er spændt ud mellem liv og død. Det er af afgørende betydning for et menneskes liv på jorden at vide, at der ikke er nogen steder, hvor den dåbspagtens ord, der lød lige før, ikke gælder. Frygten i livet er en frygt for døden. Og at lade den lamme livet er at lade hånt om den historie, der blev os fortalt i pixiformat i trosbekendelsen.

Når Grundtvig med Paulus udbryder: Død, hvor er din brod? samtidig med, at han er-

Redaktion

Sognepræst
Margrethe Dahlerup Koch
Høbrovej 3
6980 Tim
mdk@km.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk

kender den rent konkret dødens istaphånd, så giver han sprog til både vores konkrete erfaringer af død. Og sprog til vores håb. Kornet er faldet i jorden. Vi har fået og får nyt liv. Hvert år. Hver dag. Og i døden. Evangeliet er en stor urimelighed. Den største. Bare tænk på den modsætning, der ligger i, at Jesus siger, at han skal ophøjes. Hvor herligt tænker vi. Det er ophøjet, han er konge, det er prægtigt. Ja, selvfølgelig skal han det. Og næste øjeblik ser vi ham ophøjet på et kors. Hævet op på et kors. Det er urimeligt, at det korn med den største kerne skulle falde i jorden. Men det er kærlighedens urimelighed. Guds store svaghed er ... mennesket. Dengang, nu, engang. Altid. Ud over tiden.

Og i samme sekund vi modtager den urimelige gave, den urimelige nåde. I samme øjeblik er samme urimelighed lagt over til os som en fordring. Samme urimelighed fordres af os. Vores liv er i spil. I mødet med næsten må vi risikere alt. Vi skylder altid alt. Selv vort liv.

I Cormac McCarthys forfærdelige og forfærdeligt smukke bog, *Vejen*, går to mennesker, en far og hans søn, i en verden, der er gået under. Man kan ikke beskrive scenariet, det er et landskab, der gør, at halsen snører sig sammen, og et gråt lag af koldt støv lægger sig rundt om ens hjerte. Alt er gråt, solens lys er, fornemmer man, endeligt væk. Hvorfor ved vi ikke. Og spørgsmålet er irrelevant for de to. Det relevante er livet. De går på ingenting, har ingenting, må frygte alt. Det er en far og hans søn. Der er ingen fremtidsudsigt, for der er ingen fremtid. Der er kun den tid, der er lige nu. Flere gange har faren

overvejet at spare dem den fuldstændig umådelige og udmattende lidelse. Han har to kugler i sin pistol. Men han kan ikke. Livet er stærkere end selv det mest udmarvende liv. Eller det vil sige næsten. Moren har taget sit liv. På et tidspunkt finder de nogle korn i en gammel lade. I et tykt lag støv. Der er ingen chance for at kunne plante noget og få det til at gro. Verden er kaput. Men de spiser kornet. Og på en sær måde er disse korn, ligesom alle de andre små elendige ting de finder, noget der giver liv, når det ender sit liv i dem, for det giver et lille håb. Og det lille bitte håb kan de gå videre på. De er på vej mod havet. I den største umenneskelighed kan menneskelige møder finde sted, og livet kan bevise sin styrke, og mennesket sin vilje. Det korn satte på sin vis nye aks. Det gav håb, hvor alt er øde.

Til slut hører vi: ”Og når jeg er blevet ophøjet fra jorden, vil jeg drage alle til mig”. I al denne verdens dom, vores rasende hårde selvdøm og bedøvende dom over andre, er det helt nødvendigt at holde fast i håbet om Gud, der er en urimelig dommer. Der er ingen retfærdighed i den dom, der afsiges over os. Vi har ikke evnet ikke at bekæmpe hjertets hårdhed, hjertes kulde, som vi skulle. Vores tro er mindre end et sennepsfrø. Men vores vantro til trods må vi tro, at det rækker og er nok til at tro på, at livet er stærkt, og at nytårmorgenerne kommer lige så gerne i maj som i januar. På hospitaler og i kulsorte afrikanske nætter, alle mulige og umulige steder i livet. Og i døden.

Hvis man ikke vil være fuldkommen håbløs (uden håb), så må man håbe på det fuldkomment urimelige.

Amen

Louise Højlund

Salmer:

402, 308, 448, 580, 66, 439, 474, 384